

of education, rising of potency of the individual work organization, the interest of learning this educational discipline, future preschool teachers were offered to prepare the individual educational-examinational project on a theme “The compilation of pedagogical researches program”. Each student was offered to choose exact topic of researches and create a program of pedagogical researches, to set steps of this work, to set the results of realization individual labors in the kind of project. Content, structure, plan of realization, technical claims to the execution, the order of protection of individual educational-examinational labor (project), criteria of evaluation were developed and got across to the students before the start of its execution. It was shown that the execution of students such type of individual work, as preparation of individual educational-examinational labor (project) of educational discipline “The foundation of scientific researches” helped on rising the level of students’ knowledge, their interest in educational-examinational work.

Keywords: individual students’ work, future preschool teachers, individual work of scientific character, individual educational-examinational labor (IEEL), program of pedagogical research.

Подано до редакції 13.12.2013

УДК: 373.61+376

М. В. Малік

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТИПУ

У статті розкрито специфіку діяльності загальноосвітнього навчального закладу інклюзивного типу, визначено умови організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: загальноосвітній навчальний заклад інклюзивного типу, менеджер освіти, діти з особливими освітніми потребами.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Інклюзія визнана більш розвиненою, гуманною і ефективною системою освіти не тільки дітей з особливими освітніми потребами, а й здорових дітей. За визначенням Г. Левіна інклюзію слід розглядати як невід’ємну складову освітньої парадигми, що має свою місію, філософію, цінності, методи й заходи. Повноцінна інклюзія повинна бути чітко включена в організацію школи, її цілі, в систему установок і повсякденні заходи [5, с. 390].

Система освіти дітей з особливими освітніми потребами потребує суттєвого оновлення форм і змісту, введення нових педагогічних підходів та інноваційних технологій, психологічного супроводу навчального процесу, нових комплексних програм розвитку особистості дитини та її найбільш ефективної і оптимальної соціально-трудової адаптації. Загальноосвітній навчальний заклад інклюзивного типу виконує освітні функції і є основною сферою життєдіяльності дитини. Через повагу і прийняття індивідуальності кожного відбувається формування особистості, яка має свою власну освітню траєкторію. Разом з тим, учні в школі перебувають у колективі, вчать взаємодіяти один з одним, вибудовувати взаємини з учителем, творчо вирішувати освітні проблеми. Інклюзія розширює можливості всіх дітей і допомагає розвинути в них гуманність й толерантність. Це принципово нова система, в якій учні, педагоги і батьки працюють над спільною метою – доступною і якісною освітою всіх дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв’язання даної проблеми. Аналіз психолого-педагогічної та спеціальної літератури доводить, що питання впровадження інклюзивної освіти цікавлять багатьох науковців. Так, учені досліджували проблеми інтеграції особистості з функціональними обмеженнями в суспільство (А. Висоцька, А. Колупаєва, Л. Лохвицькая, О. Тюття та ін.); проблеми інклюзивного навчання та впровадження його в освітній простір (В. Бондар, М. Ворон, Л. Даниленко, Е. Данієлс, М. Деркач, Н. Дятленко, В. Засенко, Ю. Кавун, Н. Коломінський, А. Колупаєва, Ю. Найда, Є. Синьова, Г. Сіліна, Н. Софій, К. Стаффорд, П. Троханіс, Ю. Швалб та ін.); організацію спеціального навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами (В. Андрущенко, І. Береговий, В. Бондар, В. Синьов, М. Ярмаченко та ін.); кадрове забезпечення (Л. Вавіна, В. Засенко, А. Колупаєва та ін.); проблеми навчання й виховання дітей з особливими потребами (І. Зверева, А. Капська, А. Мудрик, С. Хлебик та ін.); розвиток теорії й методології управління в галузі шкільної освіти, обґрунтування закономірностей, принципів, функцій, методів управління загальноосвітніми закладами (В. Безпалько, Ю. Васильєв, Ю. Конаржевський, М. Кондаков, В. Кричевський, В. Маслов, Н. Ничкало, С. Сисоєва, В. Сухомлинський, М. Поташник, Т. Шамова та ін.); навчально-методичний, інформаційний, медико-соціальний супровід інвалідів (В. Авілов, Н. Вовк, Б. Даутова, З. Кантор, А. Мальков, І. Нікітіна,

Г. Паршін, Г. Станевський, Є. Чайковський та ін.). Проте, не дивлячись на певні наробітки в цій області, залишаються невирішеними питання специфіки діяльності загальноосвітнього навчального закладу інклюзивного типу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження специфіки діяльності закладу освіти інклюзивного типу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Заклад освіти інклюзивного типу має визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання, а також забезпечення якісної освіти для всіх шляхом розробки відповідних навчальних планів, запровадження організаційних заходів, розробки стратегії викладання, використання ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами» [7, с. 19].

Таким чином, загальноосвітній навчальний заклад інклюзивного типу – це заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання, використовує існуючі в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат у шкільному середовищі. Основною його метою є надання індивідуально-орієнтованої педагогічної, психологічної та соціальної допомоги дітям, що мають особливі освітні потреби. Виходячи з мети, специфікою діяльності загальноосвітнього навчального закладу інклюзивного типу виступають процеси мотивації, планування, організації, взаємодії та контролю. Розглянемо їх більш детально.

За висновками вчених (Дж. Аткинсон, В. Вілюнас, О. Віханський, В. Врум, Ж. Годфруа, М. Дороніна, А. Колот, К. Левін, К. Мадсен, А. Маслоу, О. Наумов та ін.) мотивація є сукупністю рушійних сил, що стимулюють людину до виконання певних дій. Тому вважаємо, що саме вона відіграє важливу роль в організації діяльності закладу освіти інклюзивного типу. Успішність діяльності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу залежить не тільки від знань, умінь і навичок, а й від їхньої мотивації, тобто від прагнення працювати, навчатися і досягати високих результатів. За теорією мотивації К. Юнга [8] про індивідуалізацію та самореалізацію особистості, процес розвитку особистості є індивідуальним, кожна особистість прагне якнайповніше реалізувати свої можливості, своє внутрішнє «Я», досягти найвищого рівня розвитку. Тому під час навчально-виховного процесу менеджером освіти приділяється увага формуванню та розвитку індивідуальної мотивації кожного з його учасників. Аналіз потреб Е. Фромма (потреба у встановленні стосунків; у подоланні; у вкоріненні; в ідентичності; в системі індивідуальних поглядів та відданості) дає можливість стверджувати, що навчальна діяльність властива особистості як прояв свободи та безпеки і має соціальний

відтінок [4]. В умовах інклюзії це проявляється в бажанні особистості до творчої співпраці, прагненні надавати допомогу, турбуватися, співчувати, бути в єдності з навколишнім світом. Навчальна діяльність буде реалізовуватися в повній мірі, якщо особистість буде відчувати важливість досягнутих результатів для суспільства або колективу, тобто при врахуванні соціальних мотивів. З теорії мотивації досягнень (Д. Аткинсон, Г. Гекгаузен, Дж. Мак-Клелланд, Г. Мюррей) можна зробити висновок, що людині притаманне прагнення до успіху, розвитку своїх здібностей та можливостей. Враховуючи, що в закладі освіти відбувається розкриття творчих можливостей вчителів, учнів, їхніх батьків при розв'язанні складних навчальних задач, то формування мотивації досягнення успіху стає важливим елементом навчально-виховного процесу.

Зміни, внесені до Закону України «Про загальну середню освіту» (2010 р.), затвердження «Концепції розвитку інклюзивної освіти» (2010 р.), «Порядку організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» (2011 р.) дозволили загальноосвітнім навчальним закладам створювати спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими потребами і планувати роботу з урахуванням вимог до інклюзивного навчання. Під час планування роботи закладу освіти інклюзивного типу слід враховувати науково-методичні підходи впровадження інклюзивної освіти, а саме:

- ✓ інклюзивна освіта потребує розроблення відповідної нормативно-правової бази, що закріплює правові засади здобуття освіти в різних формах особами з порушеннями психофізичного розвитку;
- ✓ інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами має відбуватися за участі різнопрофільних фахівців (корекційний педагог, асистент учителя, психолог, медичний працівник, соціальний працівник, помічник учителя та ін.) й за умови вчасно проведеної корекційно-розвивальної роботи;
- ✓ ефективність інклюзивного навчання освіти суттєво підвищиться за умови своєчасної й кваліфікованої діагностики та оцінювання розвитку дитини, а також при наданні консультативно-інформаційної підтримки педагогам і адміністрації загальноосвітнього закладу, в якому вона навчається, та її батькам;
- ✓ в умовах інклюзивної освіти вкрай значущим є застосування мультидисциплінарного підходу під час організації психолого-педагогічного супроводу учнів, залучення місцевої громади до вирішення питань інтегрування такої дитини у соціокультурний простір;
- ✓ необхідними є розробка й подальше удосконалення навчально-методичного забезпечення (індивідуальних навчальних планів, спеціальних програм, підручників і дидактичних засобів, враховуючи вимоги особистісно-діяльнісного підходу в освіті дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- ✓ ефективне інклюзивне навчання можливе

лише за умови спеціальної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів. Метою такої підготовки є оволодіння педагогами загальноосвітніх шкіл (дошкільних закладів) основними методами диференційованого навчання, сучасними методиками оцінювання навчальних досягнень та розвитку дітей тощо;

✓ залучення батьків до навчально-виховного процесу на партнерських засадах, співпраця з громадою та підтримка ініціатив громадських і батьківських організацій.

Під час планування навчально-виховного процесу в закладі освіти інклюзивного типу треба враховувати наступне: необхідність запровадження інноваційних педагогічних підходів і методів, диференційованого, індивідуального підходу практично до кожної дитини з особливими освітніми потребами (індивідуальних навчально-виховних програм та індивідуальних навчальних планів (ІНП)); забезпечення психолого-педагогічного, корекційно-реабілітаційного супроводу дітей з особливими освітніми потребами.

Навчальний план – державний документ, яким встановлюються структура навчального року, навчальні предмети, порядок їх вивчення за роками навчання та відповідний бюджет часу. Типові навчальні плани враховують особливості психофізичного розвитку дітей і мови навчання, а також містять інваріантну складову (зокрема й корекційно-розвивальні заняття), обов'язкову для всіх загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчаються учні з особливими освітніми потребами, незалежно від їх підпорядкування, типів і форм власності, та варіативну, де передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріативної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття. На основі типових навчальних планів навчальні заклади щорічно складають робочі навчальні плани, конкретизуючи варіативну складову з урахуванням особливостей порушень розвитку та індивідуальних освітніх потреб учнів. Для дітей з особливими освітніми потребами на основі робочого навчального плану розробляється індивідуальний навчальний план з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації. Індивідуальні навчальні плани розробляються вчителями, вихователями за участю відповідних фахівців (психолог, соціальний педагог, методист; медичні працівники, фахівці з реабілітації, педагогі-дефектологи) та батьків на основі адаптації навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для загальноосвітніх та відповідних типів спеціальних загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладів, робочого навчального плану закладу, затверджуються педагогічною радою і керівником закладу.

Ми погоджуємося з думкою вчених (Л. Бонд, Дж. Ф. Гудман, Дж. Деплер, П. Клоу, Л. Коллет-Кліненберг, Т. Лореман, Дж. Теннант, Дж. Чедсі-

Раш, У. Шарма), що існують певні переваги та недоліки індивідуального навчального плану, а саме:

➤ переваги: допомагає забезпечити підзвітність, іншими словами особа, відповідальна за організацію навчання, має чітке уявлення про вимоги до рівня знань, умінь і навичок та працює над їх формуванням; це уможливорює контроль проміжних результатів; допомагає компенсувати брак уваги в типовому навчальному плані до тих аспектів, які безпосередньо стосуються життя дітей з особливими освітніми потребами; дає батькам змогу долучитися до формування навчальної програми для своєї дитини; надає певну структуру, яка спонукає членів консультативно-педагогічної команди зосереджувати увагу на тих аспектах навчання, що є важливими для дитини; містить рекомендації щодо методів викладання певних частин змісту програми; наперед визначає додаткові ресурси й види супроводу, які можуть знадобитися для дитини; передбачає певну технологію оцінювання; слугує джерелом корисної інформації при організації переходу дитини до наступного класу чи до іншого навчального закладу [9, 11, 12].

➤ недоліки: може призводити до ізоляції дитини у класі; посилює навантаження на вчителя, якому доводиться виконувати більше паперової роботи; часто не містить чітких посилань на те, яким чином він пов'язаний із загальним навчальним процесом та вимогами щодо рівня навчальних досягнень; закріплює уявлення, ніби діти з особливими освітніми потребами від початку відрізняються від інших дітей; містить вузькоспрямовані й тривіальні завдання; також часто зосереджений переважно на практичних цілях, досягнення яких дитина може продемонструвати своєю поведінкою; в більшості випадків орієнтований не на освіту в широкому розумінні, а на механічне відпрацювання навичок; не передбачає особистісно орієнтованого підходу й натомість має директивний характер, що майже не залишає можливості для врахування інтересів самого учня. Крім того, багато дітей навіть не мають достатнього уявлення про те, що входить до їхніх ІНП [10, 12, 14].

Інклюзивне навчання організовується у загальноосвітніх навчальних закладах, незалежно від типу, форми власності та підпорядкування, шляхом комплектування класів учнями з типовим розвитком та учнями з особливими освітніми потребами. Рішення про створення класів з інклюзивним навчанням приймається засновником (власником) загальноосвітнього навчального закладу за погодженням з відповідним органом управління освітою та органом державної санітарно-епідеміологічної служби. Органи управління освітою визначають базові загальноосвітні навчальні заклади для організації інклюзивного навчання; прогнозують витрати для створення безперешкодного доступу, відповідної навчально-матеріальної бази, придбання транспортних засобів для підвезення учнів до місця навчання та додому, забезпечують підвищення кваліфікаційного рівня педагогічних працівників для

роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання, сприяють провадженню інноваційної діяльності.

Для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах створюються відповідні умови:

- безперешкодний доступ до території та приміщень навчального закладу;

- забезпечення навчального закладу необхідними навчально-методичними посібниками, наочно-дидактичними та індивідуальними технічними засобами навчання;

- кабінети вчителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичний з відповідним корекційно-розвивальним обладнанням;

- забезпечення педагогічними кадрами, які володіють методиками роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (зокрема, вчителями-дефектологами, вчителями інклюзивного навчання (асистентами вчителя));

- суворе дотримання в загальноосвітній школі гігієнічних нормативів, спрямованих на охорону і зміцнення здоров'я, гармонійний розвиток та вдосконалення функціональних можливостей організму дітей (організація режиму дня, дотримання оптимального обсягу та змісту навчально-виховної роботи, обсягу денного, тижневого, річного навчального навантаження);

- вдосконалення технологій медико-психолого-педагогічної діагностики і форм супроводу, спрямованих на розробку індивідуальних програм розвитку дитини.

У контексті сучасних уявлень про організацію навчально-виховного процесу взаємодія посідає одне з центральних місць. Учень стає суб'єктом, на зміну суб'єкт-об'єктних стосунків приходять суб'єкт-суб'єктні, що передбачає взаємодію дорослого й дитини. О. Орлов звертає увагу на те, що замість підходу «з цінностями суспільства – до дитини» все більше популярним стає підхід «з дитиною – до цінностей суспільства» [6]. Головним стає завдання розвитку, а не формування природно закладених якостей. Виходячи з цього, можна стверджувати, що категорія «взаємодія» охоплює всі види соціальних процесів і людської діяльності (працю, пізнання, спілкування, виховання, навчання тощо), вказуючи на взаємний зв'язок соціальних явищ як на рівні суспільства в цілому, так і на рівні функціонування його окремих груп та індивідів. Однак кожна з наукових галузей в поняття «взаємодія» вносить свою специфіку, яка накладається на означене поняття. Наприклад, у педагогічній психології процес взаємодії розглядають як цілеспрямований взаємообмін та взаємозбагачення змістом діяльності, досвідом, емоціями, установками, різними позиціями [3]. У психології поняття «взаємодія» трактують як процес впливу об'єктів один на одного, що визначає їхню взаємозумовленість і зв'язок. У соціальній психології це поняття використовують для характеристики

міжособистісних контактів людей у процесі спільної праці, опису взаємних впливів, які вони чинять один на одного [2, с. 54].

У загальноосвітньому навчальному закладі інклюзивного типу в рамках взаємодії на перший план виступає формування команди. П. Друкер стверджує, що в згуртованій команді навіть посередні за здібностями люди здатні вирішувати екстраординарні справи. Спілкування та взаємодія в такій команді, яка є спільнотою фахівців, відбуваються на найвищому рівні професійної культури [1, с. 39-40].

Взаємодія в тріаді «батьки – педагог – дитина» потребує розроблення нового змісту корекційно-розвивальної педагогічної діяльності. Скеровують корекційно-розвивальну педагогічну діяльність в системі інклюзивної освіти зазвичай спеціальні шкільні психолого-медико-педагогічні консультації, до яких можуть входити вчителі зі спеціальною освітою, фахівці в окремих галузях чи звичайні шкільні вчителі, котрі мають спеціальні знання, досвід роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Завдання батьків як членів команди - брати участь у прийнятті рішень, які впливають на освіту дитини; мати повну інформацію про освітні програми, що існують у школі та районі; надавати важливу інформацію, яка може вплинути на навчання та поведінку дитини у школі; отримувати від учителів, керівників та інших спеціалістів інформацію про навчання й успішність дитини; мати доступ до інформації про навчання дитини у школі, включаючи результати спеціального оцінювання та звіти; отримувати консультації перед залученням дитини до інклюзивного навчання; регулярно отримувати звіти про успіхи дитини впродовж навчального року; надавати письмовий дозвіл на будь-які додаткові послуги, яких може потребувати дитина; надавати свідомий письмовий дозвіл на затвердження індивідуального навчального плану (ІНП) для дитини; оскаржувати рішення, які не найкращим чином задовольнятимуть навчальні потреби дитини й працювати з командою над пошуком кращих рішень.

Вчителі в команді виконують кілька важливих ролей: залучення батьків та інших професіоналів до розробки, впровадження, моніторингу й оцінки ІНП учнів; оцінювання успішності учнів та надання відповідей батькам, а за необхідності учням протягом усього навчального року; необхідне оновлення ІНП; надання асистентам учителів вказівок щодо ролей та відповідальності у процесі навчання.

Під час навчально-виховного процесу має здійснюватися контроль за виконанням індивідуального навчального плану. У світовому освітньому просторі, починаючи з 90-х років ХХ ст., з'явилися інноваційні форми оцінювання та форми накопичення інформації – портфоліо. За даними досліджень П. Паулсона та К. Мейєра, портфоліо відрізняється від традиційних методів оцінювання тим, що забезпечує вчителя обґрунтованою інформацією про процес і результати

діяльності учня в режимі самостійної роботи, удосконалення його креативних можливостей та умінь здійснювати оцінні судження про результати власної діяльності [13]. Найголовніша перевага портфоліо в тому, що воно характеризує якість навчання різнобічно і багатовимірно, з різних позицій: оцінки мислинневої діяльності учня, його міждисциплінарних умінь, умінь висувати проблему, розв'язувати нестандартні завдання, знання навчальних предметів і опанування навичками, наполегливістю досягнення результату та ін.

В інклюзивному класі портфоліо є важливим засобом контролю та оцінки, який ґрунтовно доповнює критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Залежно від конкретних цілей навчання добирається тип портфоліо: портфоліо документів; портфоліо досягнень; рефлексивний портфоліо. Укладання портфоліо допомагає вчителю розкрити індивідуальні можливості дитини; стежити за динамікою навчальних досягнень учня за певний проміжок часу; визначати ефективність і відповідність індивідуального навчального плану можливостям дитини, відтак коригувати його; стежити за розвитком соціалізації та формуванням осо-

бистості учня; здійснювати зворотний зв'язок між дитиною, батьками, вчителем. Оцінювання матеріалів портфоліо здійснюється відповідно до завдань, на яких вони спрямовані, із залученням кількісних та якісних оцінок.

Таким чином, за допомогою портфоліо педагоги конструюють й реалізують індивідуальні освітні маршрути учнів у рамках закладу освіти інклюзивного типу.

Висновки. Отже, специфіка діяльності загальноосвітнього навчального закладу інклюзивного типу полягає в тому, що всі діти навчаються разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не дивлячись на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними. Загальноосвітні навчальні заклади інклюзивного типу визнають і враховують різноманітні потреби своїх учнів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання, а також забезпечують якісну освіту для всіх шляхом розробки відповідних навчальних планів, запровадження організаційних заходів, розробки стратегії викладання, використання ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами. Подальші дослідження вбачаємо в розробці структури готовності менеджерів освіти до управління закладом освіти інклюзивного типу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Друкер П. *Эффективный руководитель* / П. Друкер. – М.: «Вильямс», 2007. – 224 с.
2. Дьяченко М. И. Психологический словарь-справочник / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн.: Харвест, 2004. – 576 с.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя. – Ростов н/Д.: Феникс, 1997. – 453 с.
4. Копець Л. В. Психологія особистості / Л. В. Копець. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 458 с.
5. Левин Г. Делать то, что естественно: полная инклюзия в акселерационных школах // Инклюзия и школьная реформа: трансформация американских классов / под ред. Д. К. Липски, А. Гартнер. – Балтимор: Издательство «Paul H. Brookes Publishing Co». – 1997. – С. 389-400.
6. Орлов А. Б. Проблемы перестройки психолого-педагогической подготовки учителя / А. Б. Орлов // Вопросы психологии. – 1988. – № 1. – С. 16-26.
7. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями / Всемирная конференция по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество [Саламанка, Испания, 7-10 июня 1994 г.] // [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

REFERENCES

1. Drucker P. *Effective Leader* / P. Drucker. – M.: «Williams», 2007. – 224 p.
2. Diachenko M. I. *Psychological Dictionary Directory* / M. I. Diachenko, L. A. Kandybovich. – Mn.: Harvest, 2004. – 576 p.
3. Zimniaia I. A. *Educational Psychology* / I. A. Zimniaia. – Rostov n/D.: Feniks, 1997. – 453 p.

<http://www.un.org/russian/document/declarat/salamanka.pdf>.

8. Юнг К. Аналитическая психология / К. Юнг. – СПб.: Кентавр, 1994. – 136 с.
9. Clough P. Bridging «Mainstream» and «Special» Education: A Curriculum Problem / P. Clough // *Journal of Curriculum Studies*. – 1988. – № 20 (4). – С 327-338.
10. Collet-Klingenberg L. Using a Cognitive-Process Approach To Teach Social Skills / L. Collet-Klingenberg, J. Chadsey-Rusch // *Education and Training in Mental Retardation*. – 1991. – № 26. – P. 258-270.
11. Deppeler J. Reconceptualising specialist support services in inclusive classrooms / J. Deppeler, T. Loreman, U. Sharma // *Australasian Journal of Special Education*. – 2005. – № 29 (2). – P. 117-127.
12. Goodman J. F. The individualised education program: A retrospective critique / J. F. Goodman, L. Bond // *Journal of Special Education*. – 1993. – № 26 (4). – P. 408-422.
13. Paulson F. L. What makes a portfolio a portfolio? / F. L. Paulson, P. R. Paulson, C. A. Meyer // *Educational Leadership*. – 1991. – № 48 (5). – P. 60-63.
14. Tennant G. IEPs in mainstream secondary schools: An agenda for research / G. Tennant // *Support for Learning*. – 2007. – № 22 (4). – P. 204-208.

4. Kopets L. V. *Psychology of Personality* / L. V. Kopets. – K.: Publishing House «Kyiv-Mohylianska Academy», 2008. – 458 p.

5. Levin H. Doing what comes naturally: full inclusion in acceleration schools // *Inclusion and school reform: transformation of American classes* / Edited D. K. Lipski., A. Gartner. – Baltimore: Publishing house «Paul H. Brookes

Publishing Co». – 1997. – P. 389-400.

6. Orlov A. B. Problems of psycho-pedagogical training adjustment of teachers / A. B. Orlov // Questions of Psychology. – 1988. – No. 1. – P. 16-26.

7. The Salamanca Statement and Framework for Action on Education for persons with special needs / World Conference on Education for Persons with Special Needs: Access and Quality [Salamanca, Spain, 7-10 June, year 1994] // [Electronic resource]. – Access: <http://www.un.org/russian/documen/declarat/salamanka.pdf>.

8. Yung K. Analytical Psychology / K. Yung. – St. Petersburg : Centaur, 1994. – 136 p.

9. Clough P. Bridging «Mainstream» and «Special» Education: A Curriculum Problem / P. Clough // Journal of Curriculum Studies. – 1988. – № 20 (4). – С 327-338.

10. Collet-Klingenberg L. Using a Cognitive-Process Approach To Teach Social Skills / L. Collet-Klingenberg,

J. Chadsey-Rusch // Education and Training in Mental Retardation. – 1991. – № 26. – P. 258-270.

11. Deppeler J. Recon-ceptualising specialist support services in inclusive classrooms / J. Deppeler, T. Loreman, U. Sharma // Australasian Journal of Special Education. – 2005. – № 29 (2). – P. 117-127.

12. Goodman J. F. The individualised education program: A retrospective critique / J. F. Goodman, L. Bond // Journal of Special Education. – 1993. – № 26 (4). – P. 408-422.

13. Paulson F. L. What makes a portfolio a portfolio? / F. L. Paulson, P. R. Paulson, C. A. Meyer // Educational Leadership. – 1991. – № 48 (5). – P. 60-63.

14. Tennant G. IEPs in mainstream secondary schools: An agenda for research / G. Tennant // Support for Learning. – 2007. – № 22 (4). – P. 204-208.

М. В. Малик

СПЕЦИФИКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ТИПА

В статье рассматривается специфика деятельности общеобразовательного учебного заведения инклюзивного типа, определены условия организации инклюзивного обучения детей с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: общеобразовательное учебное заведение инклюзивного типа, менеджер образования, дети с особыми образовательными потребностями.

M. V. Malik

ACTIVITY SPECIFICITY OF GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTION OF INCLUSIVE TYPE

The paper demonstrated that inclusive education is a fundamentally new system in which students, teachers and parents are working to achieve a common goal – affordable and quality education for all children. The paper also demonstrates the definition of general educational institution of inclusive type, namely it is an education institution that provides inclusive education as a system of education services, including adapting curricula and plans, physical environment, methods and forms of teaching, using existing community resources, involves parents, collaborates with experts to provide specific services according to the different education needs of children, creates a positive climate in school environment. Processes of motivation, planning, organization, interaction and control are defined to be specificity of activity of general education institution of inclusive type. Within the study it is proved that motivation plays an important role in the organization of activity of general educational institution of inclusive type. It was stated that disclosure of creative possibilities of teachers, pupils and their parents in solving complex educational problems is taking place in educational institution, the formation of motivation to succeed is becoming an important part of the educational process. When planning the educational process in educational institution of inclusive type the following should be considered: the need to introduce innovative teaching approaches and methods, differentiated, individual approach to each child with disabilities; providing psycho-educational, correctional and rehabilitation support for children with special education needs. Conditions of organization of inclusive education for children with special needs were defined, namely free access to the territory and premises of the educational institution; providing with necessary teaching aids and manuals, visual-didactic and individual technical facilities; offices of teacher-speech pathologist, psychological relief, logopaedist with appropriate correction and developing equipment; providing qualified teaching staff; compliance of hygienic standards; improvement of technological medical-psycho-educational assessment and forms of support. In the context of current ideas about the organization of education process, interaction occupies one of central places. It is proved that the interaction in the triad "parents - teacher - child" requires the development of new content of correction and developing educational activity. It is determined that the innovative form of assessment in inclusive classes is portfolio. It differs from traditional methods of assessment by providing a teacher with reasonable information about the process and results of the students' activity, improving its creative capacity and skills to implement value-based judgments about the results of their own activities.

Keywords: general education institution of inclusive type, manager of education, children with special education needs.

Подано до редакції 09.12.2013